

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

ЦИБЕНКО Олексій Володимирович - кандидат юридичних наук, адвокат, керівник Адвокатського об'єднання «Юридична консультація № 2 Шевченківського району міста Києва»

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-9591-0629>

УДК 342.9:349.6(477)

DOI: <https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2026.1.55>

У статті досліджено адміністративно-правові засоби протидії правопорушенням у сфері охорони навколишнього природного середовища як цілісний механізм публічно-правового впливу, спрямований на забезпечення екологічного правопорядку, попередження, припинення, документування правопорушень і притягнення винних осіб до відповідальності. Актуальність теми зумовлена зростанням екологічних ризиків, ускладненням форм правопорушень у природоохоронній сфері, а також потребою підвищення ефективності державного контролю та узгодження національного законодавства з європейськими стандартами екологічної безпеки. Метою дослідження є комплексний аналіз змісту, системи та ефективності адміністративно-правових засобів протидії екологічним правопорушенням, виявлення проблем правового регулювання і практики застосування та обґрунтування напрямів удосконалення відповідного механізму. У роботі розкрито теоретико-правові засади охорони довкілля як об'єкта адміністративно-правового регулювання, охарактеризовано місце контролю, нагляду, адміністративно-юрисдикційних і компенсаційних інструментів у механізмі правової охорони навколишнього природного середовища. Проаналізовано нормативно-правове регулювання та компетенцію уповноважених органів, зокрема органів місцевого самоврядування, Державної екологічної інспекції України, правоохоронних органів, а також встановлено, що суттєвими проблемами залишаються фрагментарність міжвідомчої координації, неузгодженість про-

цедур обміну інформацією, ускладнення доказування екологічної шкоди та недостатня процесуальна наступність між контрольними і юрисдикційними стадіями. Обґрунтовано, що недоліки чинного механізму мають нормативний, санкційний і суб'єктний характер та виявляються у неповному охопленні окремих складів правопорушень, непропорційності санкцій, відсутності належного врегулювання відповідальності юридичних осіб і потребі оновлення глави 7 КУпАП. Зроблено висновок, що вдосконалення адміністративно-правової протидії екологічним правопорушенням має бути пов'язане з посиленням превентивної спрямованості законодавства, уточненням складів правопорушень, цифровізацією фіксації порушень, зміцненням міжвідомчої взаємодії та наближенням національної моделі екологічного захисту до європейських підходів.

Ключові слова: адміністративно-правові засоби, екологічні правопорушення, охорона навколишнього природного середовища, адміністративна відповідальність, екологічний контроль, екологічна безпека.

Постановка проблеми

Адміністративно-правові засоби протидії правопорушенням у сфері охорони навколишнього природного середовища є одним із базових інструментів реалізації екологічної функції держави, оскільки саме через систему публічного управління, державного нагляду, фіксації порушень і застосування адміністративного примусу формується практичний механізм охорони довкілля.

Актуальність зазначеної проблематики зумовлена тим, що в Україні охорона довкілля має конституційний статус: за статтею 16 Конституції України забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги є обов'язком держави, а за статтею 50 кожному гарантовано право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування шкоди, заподіяної порушенням цього права. За таких умов адміністративно-правова протидія екологічним правопорушенням постає не як допоміжний, а як системоутворюючий елемент державної екологічної політики, спрямований на своєчасне попередження, припинення та процесуальне оформлення протиправної поведінки у сфері природокористування й охорони природних ресурсів.

Нормативну окресленої такої протидії становить комплекс актів, у межах яких Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [1] закріплює загальні засади відповідальності за порушення природоохоронного законодавства, а глава 7 Кодексу України про адміністративні правопорушення [2] концентрує спеціальні склади адміністративних деліктів у сфері охорони природи та використання природних ресурсів. Водночас чинна Стратегія державної екологічної політики України до 2030 року [3] прямо фіксує системні проблеми у цій сфері, зокрема неефективність державного управління та незадовільний стан екологічного моніторингу, що підсилює потребу в науковому переосмисленні результативності адміністративно-правових засобів впливу. Саме тому дослідження має бути зосереджене не лише на переліку санкцій чи повноважень контролюючих органів, а й на оцінці їх реальної спроможності забезпечити профілактику правопорушень, невідворотність реагування держави, належне документування порушень і відновлення порушеного екологічного правопорядку.

Стан дослідження проблеми

Стан наукового опрацювання проблеми адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у сфері охорони навколишнього природного середовища свідчить про наявність уже сформованого, але вну-

трішньо нерівномірного масиву досліджень. У доктринальному вимірі одними з найбільш показових є праці І. Денисюк [4], яка у 2019 році систематизувала підходи до понять «екологічне правопорушення», «екологічне адміністративне правопорушення» та окремо обґрунтувала категорію екологічних адміністративних правопорушень, що розглядаються судами. Подальший розвиток цієї лінії простежується у статті О. Улютіної та І. Денисюк [5], де вже на рівні елементів складу правопорушення проаналізовано об'єктивну сторону, характер екологічної шкоди, а також поставлено питання про повторюваність і кратність як юридично значущі ознаки для кваліфікації та визначення підвідомчості справ. Отже, теоретичні основи проблеми вже окреслено, однак нерозкритими залишаються питання єдиної дефініції адміністративно-екологічного делікту, чітких меж між матеріальними й формальними складами, а також критеріїв розмежування адміністративної, кримінальної та інших видів юридичної відповідальності за посягання на довкілля.

Інші дослідження зосереджені на спеціальних складах правопорушень і галузевих сегментах природоохоронного законодавства. Так, Д. Буцьких у роботі про адміністративну відповідальність у галузі охорони та відтворення водних ресурсів [6] детально описує типові порушення водного законодавства та показує, що адміністративна відповідальність має не лише каральний, а й правовідновлювальний вимір. В. Мороз у дослідженні [7], присвяченому посяганням у сфері використання водних ресурсів в умовах військової агресії, вже акцентує не стільки на дефініціях, скільки на потребі розширення складів правопорушень, посилення санкцій і вдосконалення процедур виявлення, фіксації та оформлення матеріалів адміністративних справ. Аналогічно О. Когут і Т. Лагойда [8], досліджуючи відповідальність за самовільне випалювання рослинності, прямо зазначають, що цей різновид екологічного делікту тривалий час залишався майже поза увагою науки, а його нормативне врегулювання навіть після законодавчих змін не було завершеним. Отже, зазначене дає підстави стверджувати, що су-

часні дослідження дедалі активніше переходять від загальної теорії до аналізу окремих складів, проте нерозкритими залишаються міжгалузеві зв'язки між різними природо-ресурсними деліктами, єдина методика документування таких порушень та адаптація адміністративно-деліктних конструкцій до умов воєнного часу і масової екологічної шкоди.

При цьому значна кількість досліджень присвячена не стільки опису правопорушень, скільки оцінці ефективності санкцій і зв'язку адміністративної відповідальності з гарантуванням екологічних прав. І. Личенко [9] розглядає адміністративно-правове гарантування екологічних прав громадян через систему державного примусу, контролю, оновлення законодавства та навіть через потребу кодифікації екологічного законодавства. Ю. Дереш та А. Романчук [10] році прямо вказують, що чинна система юридичної відповідальності за екологічні правопорушення не відповідає сучасним реаліям і європейським стандартам. Особливо показовою у цьому контексті є стаття Я. Рябченко, А. Удодік і Д. Полосенко щодо понаднормових викидів в атмосферне повітря [11], в якій доведено, що санкція статті 78 КУпАП є непропорційною потенційній шкоді, не відображає принципу попередження екологічної шкоди та не охоплює весь обсяг суспільно шкідливих діянь. Отже, на теперішній час обґрунтовано проблему низької превентивної ефективності адміністративних стягнень, але нерозв'язаними лишаються питання реального критерію пропорційності санкцій, відповідальності юридичних осіб, імплементації стандартів ЄС у главу 7 КУпАП та узгодження адміністративно-деліктного механізму з екологічними правами людини як самостійним об'єктом охорони.

Окрім того, Порівняльні та інституційні дослідження додатково підтверджують, що проблема виходить за межі розміру штрафів і стосується загальної архітектури правозастосування. У порівняльному аналізі О. Мердової, Д. Смерницького, К. Заїчка, В. Подоїніцина та С. Онищенка [12] підкреслено, що частина адміністративно-правових норм у сфері екологічних правопорушень не

справляє відчутного впливу на подолання екологічних проблем, а однією з ключових причин екологічних дисфункцій в Україні є незадовільний контроль за дотриманням природоохоронного законодавства та незабезпечення невідворотності відповідальності. С. Веремієнко [13], досліджуючи адміністративну відповідальність за псування й забруднення земель, пропонує підвищення штрафних санкцій, поширення відповідальності на юридичних осіб і закріплення повторності як кваліфікуючої ознаки. Отже, наведені праці свідчать, що науковий дискурс уже вийшов на рівень розуміння інституційної слабкості чинного механізму, однак найменш дослідженими залишаються процесуальні стандарти збирання та оцінки доказів у справах про екологічні адміністративні правопорушення, алгоритми взаємодії між Держекоінспекцією, поліцією, органами місцевого самоврядування та судами, методики врахування екологічної шкоди в адміністративному провадженні, а також питання цифрового моніторингу та електронної фіксації правопорушень. Таким чином, окреслені прогалини визначають подальшу перспективу дослідження та підкреслюють потребу не лише в оновленні санкцій, а й у глибокій модернізації всього адміністративно-правового механізму протидії екологічним правопорушенням.

Метою дослідження є комплексний аналіз адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у сфері охорони навколишнього природного середовища, з'ясування їх змісту, функціонального призначення та ефективності, а також виявлення проблем правового регулювання і практики застосування з обґрунтуванням напрямів удосконалення відповідного механізму.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити завдання визначення теоретико-правових засад адміністративно-правової протидії правопорушенням у сфері охорони навколишнього природного середовища, розкрити сутність, ознаки та місце відповідних засобів у механізмі охорони довкілля, аналізу нормативно-правового регулювання та практики застосування адміністративно-правових засобів у цій

сфері, зокрема повноваження уповноважених органів, особливості адміністративної відповідальності й проблеми реалізації контрольних і юрисдикційних процедур, а також виявлення основних недоліків чинного адміністративно-правового механізму протидії екологічним правопорушенням та обґрунтувати напрями його вдосконалення з урахуванням сучасних викликів і потреб підвищення ефективності охорони навколишнього природного середовища.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у комплексному обґрунтуванні сутності, системи та ефективності адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у сфері охорони навколишнього природного середовища з виокремленням прогалин їх нормативного закріплення і практичного застосування та визначенням пріоритетних напрямів удосконалення відповідного механізму в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу

Розкриття теоретико-правових засад адміністративно-правової протидії правопорушенням у сфері охорони навколишнього природного середовища насамперед потребує з'ясування самого змісту охорони довкілля як об'єкта адміністративно-правового регулювання. У цьому аспекті показовою є дослідження В. Стельмаха [14], де охорону навколишнього природного середовища обґрунтовано у широкому й вузькому значеннях:

1) у широкому – як сукупність суспільно-правових відносин між Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, уповноваженими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та громадянами щодо сталого розвитку, раціонального використання природних ресурсів і екологічної безпеки;

2) у вузькому – як напрям державної політики, виражений у системі законодавчо закріплених гарантій, заходів, способів, засобів і процедур, що реалізуються уповноваженими суб'єктами задля підтримання належного стану природно-соціальних умов, законності використання землі, надр, вод,

атмосферного повітря, лісів, об'єктів тваринного і рослинного світу, а також охорони життя і здоров'я громадян [15].

Отже, окреслений підхід є методологічно важливим, оскільки переводить дослідження з рівня загальних декларацій у площину чітко структурованого адміністративно-правового механізму, де можна виокремити об'єкт охорони, коло суб'єктів, систему юридичних засобів і публічно-владну мету їх застосування. Саме тому адміністративно-правові засоби протидії екологічним правопорушенням слід розглядати не ізольовано як набір санкцій або окремих управлінських дій, а як елемент цілісної системи правової охорони довкілля, вбудованої в державну екологічну політику та спрямованої на забезпечення екологічного правопорядку.

Зміст і місце відповідних адміністративно-правових засобів у механізмі охорони довкілля найбільш виразно простежуються через категорії контролю та нагляду. В. Оксін, Д. Левченко й І. Костенко [16] обґрунтовують, що державний і громадський контроль, а також нагляд, становлять ключові інститути системи управління у сфері охорони навколишнього природного середовища, оскільки охоплюють перевірочну діяльність, спостереження за станом довкілля, аналіз екологічних процесів, попередження й виявлення порушень, застосування заходів адміністративного впливу, інформування громадськості та прогнозування екологічних наслідків. Водночас Є. Жадан [17] показує, що для належного теоретичного осмислення цього механізму необхідне чітке розмежування понять «контроль» і «нагляд», адже чинне законодавство часто змішує їхній зміст. При цьому контроль у сфері охорони довкілля пов'язується з перевіркою дотримання природоохоронних вимог, виявленням і фіксацією порушень та притягненням винних осіб до відповідальності, а відповідна діяльність здійснюється Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, Державною екологічною інспекцією, органами місцевого самоврядування та іншими уповноваженими суб'єктами. Отже, адміністративно-правові засоби у досліджуваній сфері характеризуються владно-організаційною природою,

процедурною визначеністю, превентивно-примусовим спрямуванням і функціональною орієнтацією на виявлення, припинення, документування правопорушень та відновлення порушеного екологічного правопорядку, що й визначає їх центральне місце в механізмі охорони навколишнього природного середовища.

Аналіз нормативно-правового регулювання адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у сфері охорони навколишнього природного середовища свідчить, що цей механізм побудований на поєднанні загального розмежування компетенції між суб'єктами публічної влади та спеціальних контрольних і юрисдикційних повноважень уповноважених органів. Ю. Кириченко [18] обґрунтовує, що органи місцевого самоврядування у природоохоронній сфері здійснюють адміністративно-процедурну діяльність нормотворчого, організаційно-дозвільного, виконавчо-розпорядчого, юрисдикційного та координаційно-контрольного характеру, а ефективність цієї діяльності залежить від чіткого розмежування функцій і законодавчого закріплення відповідальності за прийняті рішення. Наведений висновок узгоджується з чинним Положенням про Державну екологічну інспекцію України, за яким цей орган уповноважений надавати приписи, звертатися до суду щодо обмеження чи зупинення діяльності порушників, складати протоколи про адміністративні правопорушення, розглядати відповідні справи, накладати адміністративні стягнення, пред'являти претензії про відшкодування шкоди та здійснювати її розрахунок. Отже, адміністративно-правові засоби у цій сфері мають розглядатися як цілісний механізм, у якому контроль, дозвільні процедури, юрисдикційне реагування та компенсаційні інструменти формують єдину систему охорони довкілля, а не існують відокремлено один від одного.

Практика застосування цього механізму виявляє суттєві організаційно-процесуальні розриви між фіксацією порушення і реальним притягненням винної особи до відповідальності. О. Яра, О. Улютіна та О. Калмикова [19] доводять, що результативність державного реагування на екологічні пра-

випорушення безпосередньо залежить від узгодженості дій Державної екологічної інспекції України, Національної поліції України та органів прокуратури, проте чинне регулювання залишається фрагментарним: воно визначає повноваження кожного органу окремо, але не формує цілісного алгоритму міжвідомчої координації. Саме через відсутність чітких процедур обміну інформацією, спільного планування, належної передачі матеріалів екологічного контролю та процесуальної наступності між контрольними й правоохоронними стадіями ускладнюються документування екологічної шкоди, доказування у провадженнях та своєчасне застосування заходів відповідальності. Зазначене дає підстави стверджувати, що ключова проблема полягає не лише у змісті окремих адміністративних санкцій, а насамперед у неузгодженості процедур контролю, юрисдикційного реагування та міжвідомчої взаємодії, через що потенціал адміністративно-правових засобів реалізується неповною мірою.

Отже, на основі викладеного зазначається, що головні недоліки чинного адміністративно-правового механізму протидії екологічним правопорушенням зосереджені у трьох площинах: нормативній, санкційній і суб'єктній. Ю. Дереш і А. Романчук [10] обґрунтовують, що чинна система юридичної відповідальності за порушення природоохоронного законодавства не відповідає сучасним реаліям і європейським стандартам; серед необхідних кроків вони називають підвищення розмірів стягнень, узгодження національного регулювання з Директивою 2008/99/ЄС та запровадження адміністративно-господарських або фінансових санкцій щодо юридичних осіб. Цей висновок конкретизують Я. Рябченко, А. Удодік і Д. Полосенко [11], які на прикладі ст. 78 КУпАП показують, що чинна диспозиція не охоплює повний обсяг порушень, а санкція не є пропорційною потенційній екологічній шкоді й не відображає принцип попередження шкоди. В. Теремецький [20] акцентує на невирішеності питання адміністративної відповідальності юридичних осіб за екологічні проступки та на проблемах визначення суб'єктного складу, що

ускладнює кваліфікацію діянь і належну диференціацію відповідальності. Отже, удосконалення цього механізму має охоплювати не тільки перегляд штрафів, а й системне оновлення глави 7 КУпАП через уточнення складів правопорушень, закріплення чітких критеріїв спеціального суб'єкта, посилення відповідальності суб'єктів господарювання та приведення адміністративно-деліктних норм у відповідність із європейською моделлю превентивного екологічного захисту.

Висновки

Проведене дослідження дає підстави дійти висновку, що адміністративно-правові засоби протидії правопорушенням у сфері охорони навколишнього природного середовища становлять не сукупність розрізних санкцій чи окремих контрольних дій, а цілісний публічно-правовий механізм, у межах якого поєднуються нормативне регулювання, контроль і нагляд, адміністративно-юрисдикційне реагування, компенсаційні інструменти та діяльність уповноважених суб'єктів. Їх центральне місце в системі охорони довкілля зумовлене тим, що саме через ці засоби забезпечуються виявлення, припинення, документування екологічних правопорушень і відновлення порушеного правопорядку. Водночас аналіз засвідчив, що чинний механізм залишається внутрішньо неузгодженим: законодавство неповно охоплює окремі склади екологічних проступків, санкції часто не відповідають рівню потенційної чи фактичної шкоди, питання адміністративної відповідальності юридичних осіб не має належного завершення, а міжвідомча взаємодія контролюючих і правоохоронних органів характеризується процедурною фрагментарністю. Саме тому сучасний стан адміністративно-правової протидії екологічним правопорушенням слід оцінювати як такий, що потребує не точкових змін, а системного оновлення на рівні нормативної моделі, санкційної політики та практики правозастосування.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язувати насамперед із поглибленим опрацюванням тих аспектів, які нині залишаються найбільш дискусійними та практично вразливими. Йдеться

про вироблення чітких критеріїв розмежування понять контролю і нагляду в природоохоронній сфері, уточнення юридичної конструкції складів адміністративних екологічних правопорушень, розроблення моделі повноцінної адміністративної відповідальності юридичних осіб, а також наукове обґрунтування пропорційності санкцій з урахуванням характеру екологічної шкоди. Окремого дослідницького напрямку потребують процесуальні стандарти фіксації та доказування екологічних правопорушень, алгоритми координації між Державною екологічною інспекцією, Національною поліцією, прокуратурою та органами місцевого самоврядування, а також використання цифрових реєстрів, геоінформаційних систем, засобів дистанційного моніторингу і даних екологічного спостереження у провадженнях про адміністративні проступки. На тлі воєнних і післявоєнних екологічних ризиків подальші наукові пошуки мають бути спрямовані на формування такої моделі адміністративно-правової охорони довкілля, яка поєднуватиме превентивну ефективність, належну доказову основу, невідворотність відповідальності та узгодженість із європейськими стандартами екологічної безпеки.

Література

1. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII : станом на 08 серпня 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 10.06.2017 № 8073-X : станом на 17 липня 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10#Text>
3. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
4. Денисюк І. Поняття екологічних адміністративних правопорушень, що розглядаються судами. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 146–151.
5. Улютіна О. А., Денисюк І. Об'єктивна сторона підсудних екологічних адміністра-

тивних правопорушень. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 10. С. 170–175.

6. Буцьких Д. О. Адміністративна відповідальність у галузі охорони та відтворення водних ресурсів: правова природа та шляхи підвищення ефективності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 12. С. 231–234.

7. Мороз В. П. Адміністративно-правова характеристика посягань у сфері використання водних ресурсів в умовах військової агресії Російської Федерації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 279–281.

8. Когут О. В., Лагойда Т. В. Адміністративна відповідальність за самовільне випалювання рослинності або їх залишків. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 212–215.

9. Личенко І. О. Адміністративно-правове гарантування екологічних прав громадян. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 385–387.

10. Дереш Ю. В., Романчук А. О. Удосконалення юридичної відповідальності за порушення вимог законодавства про охорону навколишнього середовища. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 278–281.

11. Рябченко Я. С., Удодік А. Є., Полосенко Д. О. Проблематика адміністративної відповідальності за понаднормові викиди в атмосферне повітря. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 255–258.

12. Merdova O. M., Smernytskyi D. V., Zaichko K. V., Podoinitsyn V. M., Onyshchenko S. M. Administrative Liability for Environmental Offences: A Comparative Study. *Cuestiones Políticas*. 2021. Vol. 39, No. 70. P. 446–464.

13. Веремієнко С. В. Особливості адміністративної відповідальності за псування і забруднення земель. *Право і суспільство*. 2018. № 6, ч. 2. С. 73–77.

14. Стельмах В. Ю. Поняття та сутність охорони навколишнього природного середовища як об'єкту адміністративно-правового регулювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 9. С. 522–524. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-9/126.

15. Теремецький В. І. Профілактика адміністративних деліктів у сфері викорис-

тання й охорони лісового фонду України. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. № 3. С. 71–77.

16. Оксін В. Ю., Левченко Д. С., Костенко І. В. Механізми контролю та нагляду у сфері охорони навколишнього природного середовища: національний і міжнародний досвід. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 1. С. 891–894. DOI: 10.32782/2524-0374/2025-1/214.

17. Жадан Є. В. Контроль та нагляд в механізмі адміністративно-правового забезпечення охорони довкілля на регіональному рівні в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 621–626. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-3/150.

18. Кириченко Ю. М. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері охорони навколишнього природного середовища. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 226–229. DOI: 10.32782/2524-0374/2020-2/58.

19. Яра О. С., Улютіна О. А., Калмикова О. В. Взаємодія правоохоронних та контролюючих органів у сфері забезпечення екологічної безпеки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 11. С. 352–355. DOI: 10.32782/2524-0374/2025-11/73.

20. Теремецький В. І. Охорона навколишнього природного середовища в Україні: проблеми законодавчого забезпечення. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2014. № 3. С. 210–218.

Oleksii Tsybenko,

candidate of legal sciences,

defence attorney, head of the Bar Association

“Legal Consultation Office No. 2 of Shevchenkivskiyi district of Kyiv”, Ukraine

ORCID ID: [https://orcid.org/0009-0000-9591-](https://orcid.org/0009-0000-9591-0629)

[0629](https://orcid.org/0009-0000-9591-0629)

4322877@ukr.net

ADMINISTRATIVE AND LEGAL MEANS OF COMBATING OFFENSES IN THE FIELD OF ENVIRONMENTAL PROTECTION

The article examines administrative and legal means of combating environmental violations as a holistic mechanism of public legal influence aimed at ensuring environmental law

and order, preventing, stopping, documenting violations and bringing perpetrators to justice. The relevance of the topic is due to the growth of environmental risks, the complication of forms of violations in the environmental protection sector, as well as the need to increase the efficiency of state control and harmonization of national legislation with European standards of environmental safety. The purpose of the study is a comprehensive analysis of the content, system and efficiency of administrative and legal means of combating environmental violations, identifying problems of legal regulation and practice of application and substantiating directions for improving the relevant mechanism. The paper reveals the theoretical and legal principles of environmental protection as an object of administrative and legal regulation, characterizes the place of control, supervision, administrative and jurisdictional and compensation instruments in the mechanism of legal protection of the environment. The regulatory and legal regulation and the competence of authorized bodies, in particular local self-government bodies, the State Environmental Inspectorate of Ukraine, law enforcement agencies, were analyzed, and it

was also established that the fragmentation of interdepartmental coordination, inconsistency of information exchange procedures, complication of proving environmental damage and insufficient procedural continuity between the control and jurisdictional stages remain significant problems. It is substantiated that the shortcomings of the current mechanism are of a normative, sanctioning and subjective nature and are manifested in the incomplete coverage of certain types of offenses, the disproportionality of sanctions, the lack of proper regulation of the liability of legal entities and the need to update Chapter 7 of the Code of Administrative Offenses. It was concluded that improving administrative and legal counteraction to environmental offenses should be associated with strengthening the preventive focus of legislation, clarifying the types of offenses, digitalizing the recording of violations, strengthening interdepartmental cooperation, and bringing the national model of environmental protection closer to European approaches..

Keywords: administrative and legal remedies, environmental offenses, environmental protection, administrative liability, environmental control, environmental safety.